

SCRIPTA ALIA NONNULLA

BEATO ALCUINO DUBITANTER ASCRIPTA.

I

* EPISTOLA AD LEONEM PAPAM III.

Eximio et orthodoxo a Deo coronato magno viro, gemmæ sacerdotum, Leoni præsulî sede summa aureaque Romana, cum gloria et omni honestate feliciter regente, ille vilissimus omnium servorum Dei servus immarcescibilis gloriæ vestræ coronæ beatitudinis salutem et gloriâ deposcimus, humiliterque, quasi coram sanctissimis pedibus vestris humano [Forte, humi prostratus] gloriâ et gratiam vestram optamus, et servitium sanctissimum vestrum obuixe prece deposcimus; quia in quantum nobis vires electus Dei Filius dignatus est, in vestro cupimus permanere servitio, sicut dignum et justum est tali vero angelico Deique servo. Nos enim humillimi servuli vestri habemus dispositum orationis causa, Domino adjuvante, Romam pergere, et pia oscula ejus ostias [F., pio osculo... ostia] salutare; et ad sanctissimum Petrum calidis buccis oscula in pavimento figere ^b, et veniam delictorum [præteritorum] indulgentiam rogare. Nunc vero scit almitas vestra, quia propter longitudinem terræ nostræ, et impedimentum pagauorum huc ita, ut dispositum [habemus] die pro consule habuimus, occurrere minime valuimus, sicut nobis magna necessitas fragilitatis nostræ expetiit [Cod. Sal., expetit]. Propterea vestram sanctam postulamus clementiam, ut pro nobis in ejus beatissimam confessionem veniam rogare velitis [Cod. Sal., rogare delictis], ut per vestram

^a Hujus epistolæ fragmentum, quod incipit a verbis: *pavimento figere*, etc., post alias Alcuini epistolæ ex cod. ms. Benedictoburano exhibuit cl. P. Bernardus Pez., Thesauri Anecd. tom. II, part 1, pag. 10. Quod tamen cum suo initio, quod ita habet: *Satis mihi placet concordia inter filium meum*, etc., non coheret. Illud enim initium est alterius epistolæ ad Arnonem, quæ nunc inter Alcuinianas est 69. Integram, quamvis admodum corruptam, hic descripsimus ex cod. ms. Salisburgensi præstantissimo sæc. IX exarato, in quo variae alix epistolæ formulæ, formulis Marculfi similes continentur, luce publica dignæ. Inde vero constat hanc epistolam non ad Arnonem, ut cl. Pez. autumabat, et cl. Hansizius, Germ. sacræ tom. II, pag. 114, num. 25, extra dubium esse credebat scriptam fuisse, sed ad Leonem III summum pontificem: an ab Alcuino? Id quidem verosimile; verum textus corruptus et truncatus certi quidpiam statuere vetat.

^b *Pavimento figere*. Vide Pezium loc. cit.

^c *A Deo et sancto Petro*, etc. His verbis non obscure Arnonis dignitatem archiepiscopalem, ipsi a summa sede destinam, innui existimabat cl. Hansizius loc. cit. Verum hanc opinionem evertit nunc hæc epistola data non ad Arnonem, sed ad ipsum summum pontificem.

^d Hoc carmen perillus:ris abbas le Beuf in Dissertationibus suis tom. I, pag. 425, edidit, et Alcuino tribuendum esse videtur, tum quod seipsum prodere

^A intercessionem a vinculis nostrorum delictorum absolutionem aliquantulum nobis pius Dominus largiri dignetur. Nos autem digni non sumus vestrum in aliquibus exercere servitium. Scimus a Deo et sancto Petro ^c vobis retributionem et in hoc sæculo et in futuro mercedem et gloriâ adipisci. Alma Trinitas et inseparabilis unitas custodiat Dominum Leonem summum sacerdotem, nunc et semper et in æternum feliciter cum Dei gloria.

II.

449 ^d CARMEN ANONYMUM

PRO AMICIS POETÆ.

^e Castula perge cito pelagi trans æquora cursu
Ostia piscosi flatis pete fortia Rheni,
Ingrediens rapidis pontum qua volvitur undis;
^B Tunc tua prælongo ducatur prora remulco,
Nec cito retrorsum rapiatur flumine puppis.
Si meus ^f Albricus veniens occurrat in amne,
Vaccipotens ^g præsul properans tu dicito, salve.
Nam tibi Hadda prior nocte non amplius unum ^h
In traject. mel. compultimque buturque ministrat,
Ut pote non oleum, nec vinum Fresia fundit.
Hinc tua vela leva, fugiens Dorsdrada ⁱ relinque.
Non tibi forte niger Hrotberct ^j parat hospita tecta;
Nor. amat ecce tuum carmen mercator avarus;
Sed diverte mei vatis tu littora Jonæ;
Est nam certa quies fessis venientibus illuc:
Ilic olus hospitibus, piscis, hic panis abundat
Urbs Agripina tibi pandit sua tecta benigne:

^C videatur nomine Publius Albinus, tum etiam quod cum genio, ætate Alcuini aliisque ejus temporis circumstantiis concordet; prout in hiis notis apparet. Scriptum esse suspicamus post Alcuini Romam reditum in Britanniam anno 780, in quo itinere cum viris illustribus quos hic nominat familiaritatem contraxerit.

^e *Castula*. Forte legendum chartula, ut illud Ovidii:

Parve, nec invidio, sine me liber ibis in urbem.

^f *Albricus*. Episcopus Trajecti ad Rhenum, qui obiit anno 784. Vid. Mabill., lib. xxv Annal., n. 41; Hist. Lit. Franciæ tom. V, præfat., pag. xi.

^g Propter pascua regionis.

^h *Forte, noctem... unam.*

ⁱ *Dorsdrada*. Quis sit hic locus, illi melius expiscantur, qui Rheni regiones ostiis illius propiores incolunt; fortassis est *Dortrecht*? In diplomate Caroli Magni pro monasterio S. Germani de Pratis anni 779 abbati monasterii conceditur exemptio a thelonis in Trajecto et in Dorsdrade.

^j *Hrotberct*. Idem, opinor, ac *Hrobertus* abbas S. Germani, qui mox citatum Caroli Magni præceptum impetravit, et de quo ibidem dicitur quot negotiatores aluerit, et ipse quoque mercaturam exercuerit, quem propterea Alcuinus hic nominat mercatorem avarum. Citatum diploma ex autographo exhibet Bouquet tom. V Script., pag. 742 (*Patrologiæ* tom. XCVII, col. 963).

Hic humill Patrem Ricuulfum ^a voce saluta ;
 Dic : Tua laus mecum semper, dilecte, manebit.
 Hinc castella ^b petes currenti nave per undas ,
 Donec ad optatæ pertingas frustra Mosellæ.
 Remigio postquam spatium sulcaveris amnem ,
 Hic tunc siste ratem, puppis potiatur arena,
 Et pete Wilbrordi ^c Patris loca sancta pedester ;
 Atque sacerdotis Samuhelis ^d tecta require ,
 Castalido portas plectro pulsare memento
 Constantem puero pithea dic voce ministro :
 Publius Albinus me misit ab orbe Britanno ,
 Prædulci dulcem Patri perferre salutem.
 Si tibi præsentis fuerit data copia verbi
 Fusa solo supplex plantas tu lambe sacratas ,
 Dicque : Valeto parens Samuhel ; dic : Vive sacerdos.
 Detege jam gremium, patres et profer honestos
 Priscianum, Focam ^e, talique munere gaudet ,
 Si non Neptunus pelago demerserit illos.
 Si te forte velit regis deducere ad aulam ^f ,
 Hic proceres, patres, fratres percurre, saluta.
 Ante pedes regis totas expande camœnas.
 Dicit multoties : Salve, rex optime, salve :
 Tu mihi protector, tutor, defensor adesto,
 Invida ne valeat me carpere lingua nocendo ,
 Paulini, Petri, Albrici, Samuhelis, Ionæ ^g ,
 Vel quicumque velit mea rodere viscera morsu ,
 Te terrente procul fugiat, discedat inanis.
 Murmete dic tacito : Cathegita Petre valeto ,
 Herculeo sævus clavo ferit ille, caveto.
 Paulini gaudens complectere dona magistri ,
 Oscula melligeris decies da blanda labellis.
 Ricuulfum, Ræsgot, Radonem rite saluta ,
 Auriculas horum pedetentim tange canendo.
 Dic : Socii, fratres læti salvete, valete.
 Egregiam forsitan venies Magensis ad urbem
 Perpetuumque vale doctore dicit Lullo ^h :
 Ecclesiæ specimen, sophiæ splendor habetur ,
 Moribus et vita tanto condignus honore.
 O Bassine ⁱ, bonæ Spirensis gloria plebis,

^a Ricuulfum. Is fortasse qui postea, anno 786 Lullo in episcopatu Moguntino successit.

^b Castella. De Castello sito super confluentem Mosellæ et Rheni mentio fit a Wandelberto monacho Prumiensi de Miraculis S. Goaris conf.

^c Wilbrordi loca sancta. Ubi nimirum corpus illius requiescit, in monasterio nempe Epternacensi. Mabill., lib. XXI Annal., num. 64, pag. 115.

^d Sacerdotis Samuhelis. Mabillonius, lib. XXVII Annal., pag. 360, num. 13, inter discipulos Alcuini in schola Turonensi numerat Samuelem postea episcopum Wormatiensium. Sed hunc illo, quo scriptum esse hoc carmen censemus, anno 780, non honorasset Patris nomine : et serius Alcuinus scholam Turonis aperuit. Censem ergo hunc Samuelem fuisse vel abbatem Epternacensem, vel alterius loci Epternaco vicini antistitem, aut virum aliquem celebrem sibi que familiarem, sub nomine ascititio Samuhelis latentem.

^e Phocam grammaticum.

^f Regis ad aulam. Fortassis Aquisgrani, vel Ingelheimii aut Wormatiæ commorantem. Hoc enim anno rex Carolus ad Rhenum fuit.

^g Paulini, Petri, etc. Hos omnes tunc aulam Caroli Magni secutos esse hinc colligi potest.

^h Lullo. Tunc archiepiscopo Moguntia, seu, ap-

A Me, rogo, commenda Paulo, Pater alme, patrouo,
 Cujus et alma domus fratres nos fecerat ambos.
 Quis, Fulcrade ⁱ pius, lyrico te tangere plectro
 Audebit? meritis musarum carmina vincis.

450 Nunc tamen hanc hederam circum, sine tempora serva [F., sacra]

Serpere, summe Pater, tibimet bonitatis sueta: [bonitate sueta]

Vel demitte semel memet tibi dicere salve.

Eja, age, casta [charta] cito navem conscende pa- [ratam ;

Occanum Rhenum sub te natet unca carina.
 Materies auri non te, rogo, fulva retardet ,
 Accola quam fessus profert de viscere terræ :
 Non castella, domus, urbes, nec florida rura

B Detineant stupidam spatio nec unius horæ ;
 Sed fuge, rumpe moras, propera, percurre volando,
 Incolumes, sanos, gaudentes atque vigentes
 Invenies utinam nostros gratanter amicos.
 Det Deus omnipotens illis per sæcla salutem,
 Postea celestem lætos deducat in aulam.
 Omnibus his actis patriam tu certa revertet,
 Et quot quisque tibi dicat, narrare memento ;
 Et cum vere rubræ..... de cortice gemmæ
 Erumpant, nostris videant te ludere tectis ,
 Atque novas iterum nobis adferre camœnas.
 Tum tibi sarta novis de floribus aurea fingam
 Et sociata mihi pratis pausabis amœnis.

III.

FOEMA DE CAROLO MAGNO,

ET LEONIS PAPÆ AD EUMDEM ADVENTU.

Carmen hoc videsis inter Appendices ad Caroli Magni Opera, hujusce Patrologiæ tomo XCVIII, col. 1453.

IV.

456 VERSUS DE CELLA CORMARICENSI ¹.

O mea cella, mihi habitatio dulcis amata,
 Semper in æternum, o mea cella vale!

pellatione veteri, urbis Magensis.

ⁱ O Bassine. Hic est Basinus episcopus Nemeti seu Spiræ cum Lullo archiepiscopo et Megingodo episcopo Wirzburgi anno 768 a Carolo missus pro consecranda ecclesia S. Goaris ab Assuero abbate constructa. Mabill., lib. XXIV Annal., pag. 216, num. 21.

D ⁱ Fulcrade. Forte Fulradus abbas S. Dionysii, qui anno 784 obiit, et ab Alcuino epitaphium obtinuit, quod vide inter carmina genuina, supra, n. 266. Vide etiam Mabill., tom. II Annal. passim.

^k Hoc carmen apud Quercetanum connexum est alteri n. 222 (nunc 229) a quo a nobis separatum est ob argumenti diversitatem. Mabillonio, Act. SS. sec. IV, part. I, pag. 176, videtur illud non esse Alcuini ob hos versus, quibus in eo loco Vox alma magistri quondam sonuisse et ore sacro sophiam dictasse perhibetur. Illud tamen de cella Cormaricensi intelligendum esse idem censet, sicut et alterum poema 106 (alias 198). Addit tamen vir celeberrimus, ibidem pag. 177, idem carmen intelligi posse de cella S. Judoci. Postea vero in libro XXVI Annal., pag. 346, hos versus potius Cormaricensi quam Judocensi cellæ tribuendos esse existimavit, quod id suadeat cœli et soli amœnitas, quæ magis illi quam huic conveniat.

Undique te cingit ramis resonantibus arbos ,
 Silvula florigeris semper onusta comis.
 Prata salutiferis floreant omnia et herbis ;
 Quas medici quærit dextra salutis ope [Ed., ore].
 Flumina te cingunt florentibus undique ripis ,
 Retia piscator qua sua tendit ovans.
 Pomiferis redolent ramis tua claustra per hortos ,
 Lilia cum rosulis candida mixta rubris.
 Omne genus volucrum matutinas personat odas ,
 Atque Creatorem laudat in ore Deum.
 In te personuit quondam vox alma magistri
 Quæ sacro sophiæ tradidit ore libros.
 In te temporibus certis laus sancta tonantis
 Pacificis [Ed. pacificos] sonuit vocibus atque
 [animis].
 Te mea cella modo lacrymosis plango camœnis ,
 Atque gemens casus pectore plango tuos.
 Tu subito quoniam fugisti carmina vatam [Edit.,
 [fatum ; Mabill., fato] ,
 Atque ignota manus te modo tota tenet ^a.
 Te modo nec Flaccus, nec vatis [Ed., fatis] Home-
 [rus habebit ,
 Nec pueri musas per tua tecta canunt.
 Vertitur omne decus sæcli sic namque repente ,
 Omnia mutantur ordinibus variis.
 Nil manet æternum, nihil immutabile vere est ,
 Obscurat sacrum nox tenebrosa diem.
 Decutit et flores subito hiems frigida pulchros ,
 Perturbat placidum et tristior aura mare.
 Quæ campis cervos agitabat sacra juvenus ,
 Incumbit fessus nunc baculo senior.
 Nos miseri ! cur te fugitivum, mundus, amamus ?
 Tu fugis a nobis semper ubique ruens.
 Tu fugiens fugias, Christum nos semper amemus ,
 Semper amor teneat pectora nostra Dei.
 Ille pius famulus [F., pios famulos] diro defendat ab
 [hoste ,
 Ad cælum rapiens pectora nostra suos ;
 Pectore quem pariter toto laudemus, amemus ;
 Nostra est ille pius gloria, vita, salus.

V.

b VERSUS ALCUINI

*In fronte codicis isti versus scribentur. ubi imago
 Christi et quatuor evangelistarum et quatuor propheta-
 rum imagines continentur.*

Ordine quadrato variis depicta figuris .

^a *Ignota manus te modo tota tenet.* Forte hos ver-
 sus post mortem Flacci seu Alcuini, et Homeri seu
 Angilberti scripserit Fridugisus abbas Turonensis S.
 Martini, successor Alcuini, qui cum videret Corma-
 ricum proprio jam gaudere abbate, nempe Jacobo,
 hanc cellam quasi sibi subtractam queritur. (Ma-
 bill., *Annal.*, l. cit.) Si vero de cella S. Jodoci hocce
 epigramma interpretari malis, querele occasionem
 præbere potuit quod illius possessio post Alcuini
 obitum translata sit in Ferrariense monasterium,
 tum in manus Odulfi comitis. Qua de re passim con-
 queritur Lupus abbas Ferrariensis. (Id., *Act.* SS., l.
 cit.)

^b Hos versus sub nomine Alcuini ex codice 4167
 bibl. Colbertinæ edidit celeberrimus Baluzius libro IV
 Miscell., pag. 550. An ad Alcuinum pertineant, du-
 bium movet, quod iidem versus, nonnullis mutatis,

A Agmina sanctorum gaudia magna vident.
 Ex quibus Isaias præcelso dogmate fretus ,
 Jeremias pariter Domini miracula psallunt ;
 Jezechiel sedemque Dei describit et ista
 Et Daniel Christum narrat de monte recisum.
 [^c Humanum Christi describit Matthæus ortum ;
 More boat Marcus frendentis voce leonis.
 Mugit amore pio Lucas in carmine Christi.
 Scribendo penetras cælum tu mente Joannes].

*Isti in altera pagina, ubi agnus pictus et XIII se-
 niores et terra et mare.*

Omnia quæ præsens tellus producit alendo ,
 Et maris hæc facies limbo circumvenit amplo.
 Agne Deum solio semper venerantur in alto ,
 Sanguine qui fuso tersisti crimina sæcli

B 457 In cruce, tu Caroli detergas vulnera regis.
 [^d Cana caterva cluens vatum et venerabilis ordo ,
 Cætus apostolicus sertis cælestibus instans
 Laudat, adorat, amat, devoto pectore timet.
 Et princeps Carolus vultu speculatur aperto ,
 Orans, ut tecum vivat longævus in ævum].

In alio loco ubi agnus solus pictus habetur.

Hunc Moyses agnum monstravit lege futurum ,
 Cunctis pro populis perferri vulnera mortis.

Ubi dextera Christi est picta.

Dextera quæ Patris mundum ditione gubernat ,
 Et natum cælos proprium transvexit in altos.

In fine Joannis evangelistæ.

Et princeps Carolus, sancto qui more benignus ,
 Illius hic codex enitet actus ope.

In fine libri loquuntur scriptores.

C Hactenus in sanctum sulcando movimus æquor
 Littoris ad finem nostra carina venit.

VI.

• AD CANDIDUM ROMAM ABEUNTEM.

Te mea mens sequitur, charissime Candide, tristia ;
 Me tua mens secum portet ubique precor.
 Per loca cuncta Dei Christi comitetur euntem
 Gratia te, nate dulcis, ab arce poli.

Et tibi per terras, silvas et flumina, montes,
 Felici rectum tramite donet iter.

Ut te optata dies jam cernat in arcibus Urbis
 Egregiæ, in qua sunt limina sancta Petri,

D Qui tua vota ferat Christo super ardua cocli
 Culmina, clementer primus in orbe Pater,

exstent in codice Aureo Evangeliorum in ecclesia S.
 Emmerami Ratisbonæ custodito, et scripto non sub
Carolo Magno sed sub Calvo : quamvis fieri potuerit
 ut scriptores hujus codicis versus Alcuini ex vetus-
 tiori exemplari, quibusdam pro circumstantiarum
 ratione mutatis, descripserint.

^c Quatuor versus sequentes, apud Baluzium
 omissi, hic ex præfato codice Aureo suppleuntur.

^d Quinque sequentes versus rursus addimus ex
 eodem cod. ms.

^e Hoc carmen hactenus ineditum descripsi ex vetusto
 codice Salisburgensi num. 71, ubi subjungitur tribus
 epistolis Angilberti, quas in Appendice dabimus. An
 hujus sit, an Alcuini non admodum liquet. Pro Al-
 cuino pronuntiare libet, quod Candidus, quem hic
 natum siliumque vocat, fuerit dilectus ejus disci-
 pulus.

Quæ tibi cum lacrymis, prostrato corpore terris
 Ante altare Dei, cordis ab ore-fluant.
 Inde per aereas ruituris mœnibus aereas
 Ad Pauli veniens tecta sacrata pii,
 In crucis extensus, gemebundo pectore, signum,
 Qua patris et nati crimina plange simul.
 Moxque per æcclesias devotus curre viator
 Sanctorum, laudans semper in ore Deum,
 Qui mundo tales concessit habere patronos,
 Ante poli stantes Patris in arce thronum,
 Sanguine qui roseo vicerunt regna per orbem,
 Portantes Christi per pia colla crucem.
 Hos iterum atque iterum devoto pectore posce,
 Clementer precibus semper adesse tuis.
 Ante pios cineres lacrymarum signa tuarum
 In sacris sistant semper ubique petris.
 Te quoque sacratis studiosa mente per urbem
 Ordinibus, festis, inter et esse precor.
 Quid cui conveniat personæ et tempore cerne,
 Ut Patri valeas cuncta referre memor;
 Et prodesse tuis monitis et moribus almis,
 Per te sancta Dei ut floreat Ecclesia.
 Si te præveniat clementis gratia Christi
 Ante oculos sacros Patris apostolici,
 Posce Patrum cineres, vestes, vel forte capillos
 Sanctorum, sacræ aut gaudia magna crucis.
 Ut sit subsidium nostræ per sæcula vitæ,
 Et nostris pariter, semper ubique pium.
 Omnibus his rite, Christo miserante, peractis,
 Ad Patrem rediens prospere, perge cito.
 Non te pausantem videat jam Phœbus in Aula,
 Sed cum Lucifero surge, viator ovans.
 Non sol flammivulus, ventus, non frigora, nimbi,
 Ad Patrem tardet jam properantis iter.
 Omnia vincit amor, pedibus velocior Euro
 Festine perge, curre, vola, propera.
 Ut lætus videat Jacob jam Joseph ocellis,
 Ante diem diræ mortis, in urbe sua.
 Quid tibi plura canam? felix feliciter omnes,
 Nate, vias vade nunc, miserante Deo.
 Prospera concedat mundi tibi cuncta Creator.
 Dulcis amate tuo, nate, valetio Patri.

VII.

* ALBINI ORATIONES AD DEUM ET APOSTOLOS.

Auctoris mundi maxima, deprecamur suffragia,
 Qui cum esset in gloria, carnem sumpsit ex Maria.
 Qui descendens cœlitus, donator vitæ vividus,
 Crucem passus pro omnibus, dedit dona hominibus,
 Legislator largissimus, Deus et Dei Filius.
 Qui post peractos agios victor ascendens triumphos,
 Binos bisquinos candidos, mundo misit Apostolos,
 Quorum immensa gloria refulgebit in sæcula.
 Benedictus primitus hæres Christi vicarius,
 Sanctus Petrus apostolus sancti gregis primarius.

^a Ex cod. ms. Vaticano 3850 sæc. XI, fol. 43 verso.

^b Finis in cod. ms.

▲ Bar-Jona alta columna, poli scandens sublimia,
 Petrus de petra solida sequens Christi vestigia.
 Puro perfecto labore, absque letali merore.
 Romæ pausat in honore, crucem passus sub Nerone.
 Cujus virtutum fulgida refulsere miracula.
 Cunctis claruit gentibus prædicator egregius,
 Refulsit non videntibus clarus ceu fulgor Phœbus,
 Sanctus Paulus apostolus electus non hominibus.
 Sancti Spiritus fructibus repletus dignabilibus.
 Raptus ad cœlum tertium, dignatus doctor gentium
 Solidator inertium, consolator lugentium.
 Igne probatus vario..... triumpho.
 Cujus inexplicabilem sonant sæcula sophiam.
 Dignus valde fulgidus, doctor docuit gentibus,
 Sanctus Andreas optimus, Christi regis apostolus.
 B Organum sancti Spiritus, ornatus charismatibus.
 Frater Petri apostoli, dictator legis Domini.
 Mente et vultu herili, decus in statu virili:
 Prædicans in Achaja, crucem passus sub Egea.
 Modo regnat in gloria, regni habilis Helia.
 Quem Deus de laboribus vitæ reddidit floribus
 458 Electus in cacumine honoris apostolice,
 Claro illuxit lumine doctrinæ evangelicæ,
 Jacobus excelsissimæ Christi ascensor gloriæ,
 Summi Regis egregiæ consummator victoriæ.
 Frater Joannis Agiæ, præclaræque memoriæ.
 Decapitatus gladio, coronatus martyrio ^b

VIII.

c EPITAPHIUM S. RICHARII ABBATIS,

C SEU VERSUS METRICI JUSSU CAROLI MAGNI IN EADEM
 CAPSA AUREA IN QUAM REPOSITUM FUIT CORPUS SANCTI
 RICHARII, LITTERIS AUREIS SCULPTI.

In fronte sepulcri.

Aurea cœlestem thesaurum contegit urna,
 Cultorem Domini, nomine Richarium
 Stemmata præcelso quem Centula protulit ista,
 Quique loci pastor floruit egregius.

In dextero latere.

Postposito mundi quo grandi fulsit honore
 Amplas divitias sprexit amore Dei.
 Hic corpus proprium frangens certamine duro,
 Vir pius et magnus semper in orbe cluit.

In culmine arcæ desuper.

Hic vitam functis reparavit, lumina cæcis
 D Leprosisque salus hoc refovente redit.
 Plenus apostolicis virtutibus atque loquelis
 Cœlestes tenuit semper in ore dapes.

In sinistro latere.

Huic Carolus princeps condignum mente benigna
 Perficiens templum condidit, et tumulum
 Post sexagenos et centum circiter annos
 Cum Domini famulus integer exstat adhuc.

In fronte pedum.

Ipsius ut meritis capiat cœlestia regna,
 Regnaque Francorum pace quietus agat.

^c Vide Mabill., Acta sanctorum, sæc. II, parte I, pag. 199 et 200; Spicilegium d'Acherii, tom. II nov. edit., pag. 307.

IX.

ALBINUS DE SEPTEM SIGILLIS .

Primum sigillum, nativitas. Secundum, baptismum. Tertium, crux. Quartum, sepulcrum. Quintum, resurrectio. Sextum, ascensio. Septimum, iudicium. Hæc sunt VII dona Spiritus sancti. Primum fuit sapientia, ut Christus de Virgine nasceretur sine virili semine. Secundum spiritus intellectus fuit, ut in baptismo per illas tres undas dimitterentur peccata, ut dicitur: *Exspoliantes veterem hominem, induentes novum* (Col. III, 9). Tertium consilii fuit, ut Caiphas ait: *Melius est ut unus moriatur homo quam tota gens pereat* (Joan. XI, 50). Quartum spiritus fortitudinis fuit, quia corpus in sepulcro fuit, et Christus alligavit diabolum in inferno, et illas animas quæ ibi injuste detinebantur, reduxit ad regnum, et Dominus momordit infernum. Quintum spiritus scientiæ fuit, quia cum resurrexisset a mortuis, nos fecit credere et resurgere, quia omnes resurgemus, ut dicitur: *Exsurge, Domine, tu et arca sanctificationis tuæ* (Psal. CXXXI, 8). Sextum spiritus pietatis fuit, quia cum Christus ascendit ad cælum, et animæ iustorum ascendunt ad eum, ut Paulus dicit: *Opta-*

bam dissolvi et cum Christo esse (Phil. I, 23). Septimum spiritus timoris fuit, quia quando Christus venturus erit ad iudicium, remuneraturus justos, grandis timor peccatoribus erit, ut dicitur: *Discedite a me, maledicti, in ignem æternum* (Matth. XXV, 41). Et reliqua.

Ista septem dona Spiritus sancti fuerunt in septem patriarchis. Sapientia in Adam, quia ad omnes feras, vel bestias, et volatilia cæli, et pisces maris posuit nomina, et primus propheta fuit, ut dixit: *Hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea* (Gen. II, 23). Intellectus in Noe, qui arcam fabricavit in diluvio et gubernavit. Consilium in Abraham ut dicitur: *Exi de terra tua et de cognatione tua, et de domo Patris tui* (Gen. XII, 1). Fortitudo in Isaac, quia inimicos dilexit. Scientia in Jacob, quia benedixit eum angelus Domini, et dixit ei: *Non vocaberis ultra Jacob, sed Israel erit nomen tuum* (Gen. XXXII, 28). Pietas in Moysen, quia dixit: *Dele me de libro viventium* (Exod. XXXII, 32), ubi me scripsisti. Timor in David, quia timuit Deum, quando Saul in speluncam introivit ventrem purgare, et ipse dixit: *Absit, ut mittam manum meam in unctum Domini* (I Reg. XXVI, 11).

* Ex cod. ms. Vat. sæc. XI, num. 5096, fol. 3 verso.

BEATI FLACCI ALBINI

SEU

ALCUINI

CAROLI MAGNI MAGISTRI

OPERUM PARS NONA. -- OPUSCULA SUPPOSITA.

459 PRÆFATIO.

Non intendimus omnia illa opuscula huc conferre, quæ a quibusdam scriptoribus, ex levibus nonnullam conjecturis, beato Alcuino tanquam auctori tributa; aut quæ in quibusdam codicibus mss. seu ex imperitia, seu ex præcipiti iudicio librorum, illius nomine insignita fuere, nunc vero communi eruditorum calculo ad alios scriptores pertinere comprobantur. Inter hæc recensemus primo Homiliarium, multoties sæculis xv et xvi typis vulgatum. Illud enim a Paulo Warnefridi diacono et monacho Cassinensi primum compilatum fuisse ex Caroli Magni epistola, et ipsius Pauli versibus in editione Coloniensi anni 1557 (*Patrologiæ* tomo XCV) præfixis in aperto est. Homiliarium vero, quod beatum Alcuinum pariter duobus voluminibus ex Patrum scriptis collegisse meminit Vitæ illius scriptor, aut in pluteis etiamnum delitescit, aut omnino periit, aut nunquam, quod salva fide præfati scriptoris opinamur, pennam beati Alcuini occupavit. « Certe, » inquit D. Rivet., tom. IV Hist. lit. Franciæ, p. 337, « industria illa post Pauli diaconi Collectionem, qui

beato Alcuino contemporaneus fuit, plane supervacua fuisset. » Neque similis exstat jussio a Carolo Magno facta Alcuino, qualis exstat facta Paulo, cujus fragmentum ex veterrimo codice Augiensi edidit Mabillonius libro xxvi *Annal. Bened.*, n. 62. Fieri potuit ut illa Pauli Collectio deinceps ab Alcuino fuerit recognita, aut ad quosdam amicos directa, addita sua epistola; quæ posthac scriptori Vitæ occasionem præbere potuit, ut immaturo iudicio illam Alcuino tanquam primo compilatori adjudicaret. Quidquid vero sit, operæ pretium haud fore existimamus, hisce beati Alcuini Operibus ea quoque immiscere quæ non nisi aliquem ordinem Alcuino debent.

Idem dicendum de *Libro*, quem vocant, *Comitis*, Epistolas et Evangelia per annum in singulos dies distributa continente, quem quidem a beato Alcuino, jussu Caroli Magni *emendatum* fuisse, non vero primo confectum legitur in codice Carbutensi apud Mabillonium libro xxvi *Annal. Bened.*, num. 61.

Omittendum pariter in hac editione censemus